

Иван Вазов

Но вие българи ли сте?
Драска

Края на юли 190... година.

Последните слънчеви лъчи се разтопиха в едно море от пурпур, което заливаше хоризонтната линия на Южните Родопи, и след малко в околността настана прозрачна дрезгавина. Долините и проломите пътнаха в сянка, а възвишенията меланхолично се открояваха на постепенно бледнеющия небосвод. Всичко полека-лека затихна, онемя – Родопите вече заспиваха... И въдвори се дълбока, мистична тишина...

Нощ.

Но всред общата неподвижност неочаквано нещо шавна там нейде в гъсталака и след малко из него предпазливо се извлече някой. Непознатия внимателно изгледа околността, вслуша се и, след късо размишление, тръгна.

Това беше един едва двадесетгодишен младеж с отслабнало лице и превързана ръка. Той беше въстаник от четата на Станева, която след едно сражение се оттегли в планината, а младежа, ранен в ръката, се заблуди в околността. И четвърти ден беше вече, откак той се скиташе с надежда да мине в България, да се излекува и после отново да се върне в Македония.

След дълго и упорито вървене, младежа се озова на плоския връх на едно възвишение. Преди да седне да отпочине, той огледа околността. Нещо обърна вниманието му и той впери поглед в далечината. Там нейде далеко, далеко се виждаха огнени езици, които, треперейки, зловещо се издигаха към звездното небо.

Гореше някакво българско село...

На лицето на младежа се изписа дълбока скръб; той въздъхна и седна или по-добре се повали на земята, за да почине.

Луната заливаше околността със своята сребърна светлина, а проломите и доловете тънеха в тайнствен мрак.

Непобедим глад мъчеше нещастния младеж, който в продължение на своето четиридневно скитане се храни с разни зеленчуци и треви, поради което се чувствуваше съвсем слаб. Той имаше нужда от храна, за да подкрепи силите си, и реши как-как да си достави такава. С това намерение той се вдигна и тръгна.

На разсъмване той съгледа една дъскорезница край една малка речичка и решително се отправи към нея. Като наближи, той побара револвера, скрит под дрехите му, и се успокои. Но какво беше неговото учудване, когато насреща му се появи един турчин – владетеля на дъскорезницата.

Изненадани един от други, и двамата се спряха на местата си като

вкамени, срещнаха погледи и в продължение на една минута се гледаха. Първи продума турчина: той учтиво покани непознатия си гостенин. И младежа отиде. Той разказа на турчина, както можеше, че е някакъв чифлишки работник, че се е заблудил в планината и че умира от глад.

– Който и да си, синко, за мене е все едно – ти си мой гост – рече турчина, като се досети какъв човек имаше напреде си. – Отивам да донеса каквото бог дал, а ти се разположи и бъди спокоен – прибави той и изчезна в дъскорезницата.

Утринните слънчеви лъчи вече покриваха с нежна златиста светлина родопските възвишения. Птичките мило цвъртяха в букаците. Утринна прохлада излека лъхаше...

Между това турчина се яви, носейки хляб, сирене и мляко. Той сложи всичко това пред госта си, седна насреща му, покани го и започна двамата да ядат.

След яденето младежа помоли турчина да му определи посоката към царския път – шосето, – като искаше с това да го вкара в заблуждение и да го накара да повярва, че той не е съмнителен човек. И турчина изпълни желанието му, но някак случайно той добави:

– А ако много надясно се отклониш, ще додеш на българската граница...

– Това ми и трябва – си помисли младежа, тури в пазвата си хляба и сиренето, които турчина му даде за път, прости се с него и тръгна.

Като се отдалечи доста, той измени посоката на вървежа си, вярвайки, че турчина ще го предаде и ще му направи някакво зло, понеже той беше негов гост, но сега, освободен от задълженията на гостоприемството, той можеше или да го предаде, или пък сам да го издебне и убие. Обаче той се лъжеше, защото след неговото заминаване турчина се залови за работата си.

И монотонния звук на дъскорезницата наруши утринната тишина.

Надвечер, когато младия пътник минаваше през един лес, някой му извика да се спре. И той се спря. Тогава при него се яви един въоръжен българин във встаническо облекло и му каза, че той е от четата на Самуилски, че е поставен на стража и че трябва да го отведе при четата. Младежа, зарадван, че отива при свои хора, последва четника.

След едно късо обикаляне в леса, те додоха при четата. Повече от стотина души седяха, разположени на една полянка всред леса; по-настрана имаше една група от 3–4 души, които бяха предводителите.

Но за голямо учудване на младежа, той бе приет хладно и, по заповед на главния началник на четата, отведоха го нейде настрана в леса,

дето след малко се яви и сам той, придружен от няколко четници.

Бе започнало да се смръква.

– Кой си и отде идеш? – късо запита началника младежа и хвърли хладен поглед върху него.

– Родом съм от С. и като свърших софийската гимназия, в желанието си да се жертвувам за светото македонско дело, додох в Македония и постъпих в четата на Станева...

– На Станева! – гневно го пресече началника и побледня.

Младежа учудено изглежда всички.

– Вие сте били в четата на един наш враг, приятелю, когото аз, заедно с четата му, скоро ще унищожа. А вас, като негов четник, осъждам на смърт!

– Как? Осъждате ме на смърт! – извика младежа смаян. – Но аз не съм разбойник или предател, аз съм честен борец за свободата на Македония...

– Изпълнете присъдата! – студено го пресече началника, като се обърна към четниците, които го придружаваха.

– Но вие българи ли сте? – извика злочестия младеж подир свирепия началник, който бавно се отдалечаваше.

Никакъв отговор не последва.

Беше се вече смръкнало. Леса бе потънал в дълбок мрак, разреден тук-там от накладените огньове.

Без да обръща някой внимание на молбите на младежа, той бе съблечен до пояс и поведен за изпълнение на жестоката и с нищо неоправдана присъда. Един четник вървеше напред и осветляваше пътя с една факла от борина, а след него водеха осъдения.

На определеното място почти насила повалиха младежа и наместиха главата му върху един пън.

Наоколо беше тихо и мрачно.

– Но вие българи ли сте? – отново пошепна нещастника.

Вместо отговор нещо блесна и в същия миг главата на злочестия борец за свободата на Македония се търколи около пъна...

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Мартин Митов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5035>]